

THE INSTRUCTIVE AND EDUCATIONAL VALENCES OF GAME

Vasilica Emilia LĂCĂTUȘU (CALCIU)
MA - Constantin Brancusi University of Targu-Jiu
lacatusuvasilica63@yahoo.com

Abstract: *Educational Games provides of the child to assimilate what is new. The game has a teaching role in the curriculum of preschool. This article presents the didactic game that combines fun with the instructive element. The objective of the game is teaching children through fun training. In the Educational game is distinguished the following characteristics: surprise, race, motion, whose psychological importance is very high. Many games stimulate the analysis, synthesis, comparison and generalization.*

Keywords: didactic game, creativity, fun, learning, preschool.

Introducere

Vârsta preșcolară este vârsta jocului și reprezintă modalitatea firească de manifestare și independență a copilului. De mic, copilul încearcă să cunoască lumea reală, pe care vrea să o cucerească prin diverse jocuri: jocuri de mișcare, jocuri de creație. Adultul, folosind jocul în scopuri educative, a creat jocurile didactice, prin care educatoarele realizează o mare parte din sarcinile instructive-educative ale activității de grădiniță¹. Prin conținutul și modul de desfășurare, se urmărește atât însușirea de noi cunoștințe, cât și consolidarea celor deja însușite de ei în timpul jocului. Elementele de joc pe care le conțin jocurile didactice, dau posibilitatea copilului să asimileze ceea ce este nou, fără a-și da seama de efort, dar mai ales să învețe jucându-se; în acest caz, se îmbină elementul distractiv cu cel instructiv.

„Jocul este singura atmosferă în care ființa sa psihologică poate să respire și, în consecință, poate să acționeze. A ne întreba de ce se joacă copilul înseamnă a ne întreba de ce este un copil, nu ne putem imagina copilărie fără râsete și jocurile sale”, scria Ed Claparete în „Psihologia copilului și pedagogia experimentală”.

Jocul didactic are un rol bine definit în planul de învățământ al instituțiilor preșcolare, determinat de faptul că, pe măsură ce copilul își însușește, pe baza experienței sale de viață cât și pe alte căi, o serie de cunoștințe, de priceperi și deprinderi, rolul său crește în vederea acumulării altora superioare. Ceea ce caracterizează în esență jocul didactic, constă tocmai în aceea că el îmbină într-un tot unitar și

¹ A. Glava, M. Pocol., L.L. Tătaru (coord.), *Educația timpurie. Ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009

armonios, sarcini și funcții specifice jocului, cât și sarcini și funcții specific învățării. Așadar, jocurile au drept scop, pe de o parte, instruirea copiilor într-un anumit domeniu al cunoașterii, iar pe de altă parte sporirea interesului pentru activitatea respectivă, prin utilizarea unor elemente distractive caracteristice jocului, care facilitează atingerea scopului formativ-educativ urmărit, împreună cu celelalte activități obligatorii, exercită o puternică influență formativ - educativă asupra copilului în vederea pregătirii pentru școală.¹

Formarea copiilor de vârstă preșcolară a deprinderilor intelectuale, se realizează în mod gradat, prin diverse activități cu toata grupa și prin joc respectând particularitățile psihice individuale și pe cele ale învățării la diferite vârste.

Formarea copiilor de vârstă preșcolară prin jocuri didactice

Numeroase jocuri didactice organizează procesul percepției analitico-sintetice a însușirilor caracteristice obiectelor. Situațiile concrete ale jocului solicită copilului alegerea obiectelor după culoare, mărime, formă și găsirea asemănărilor și deosebirilor dintre ele. Exemplu: în desfășurarea jocurilor cu loto, mozaic, domino, copilul analizează obiectele, diferențiază corect figurile geometrice, culorile principale și complementare. Odată cu acestea, el învață și denumirea lor.

În realizarea unor jocuri didactice, trebuie antrenați toți analizatorii: vizual, auditiv, gustativ, olfactiv, pentru a ajunge la formarea unor deprinderi intelectuale cum ar fi:

- deprinderea de a asculta indicațiile verbale ale educatoarei;
- deprinderea de a observa;
- deprinderea de a analiza și descrie;
- deprinderea de a stabili asemănări și deosebiri;
- deprinderea de a sesiza unele legături între obiecte și fenomene ale naturii;
- deprinderea de a compara;
- deprinderea de a generaliza;
- deprinderea de a se orienta în spațiu;

Fiind o activitate atractivă și accesibilă, îmbinând elementul distractiv cu cel instructiv, jocul, și mai ales cel didactic, oferă copiilor posibilitatea să își însușească corect structura gramaticală a limbii, absolut necesară pentru executarea celorlalte activități.²

Prin joc găsește cuvântul potrivit, se formează deprinderea de a completa o propoziție în care lipsește subiectul, predicatul sau complementul, precum și de a respecta acordul între subiect și predicat. Iată câteva propoziții de acest gen, pe care preșcolarii trebuie să le completeze cu părțile de vorbire corespunzătoare :

“.....se joacă mingea,, (în care lipsește subiectul copilul),
“Ionel.....la grădiniță,, (în care lipsește predicatul merge) ș.a.m.d.

Prin aceste jocuri didactice, se verifică gradul de consolidare a deprinderilor de exprimare gramaticală.

¹R. Răduț-Taciu, (coord.), *Pedagogia jocului de la teorie la aplicații*, col. “Științele Educației”, nr. 7, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2004

² R. Popescu, Realizarea obiectivelor instructiv-educative prin jocul didactic, în *Rev. de Pedagogie*, nr. 10, București, 1990, pp. 66-69

În cadrul jocului didactic, putem distinge unele elemente caracteristice ca: surpriza, ghicirea, întrecerea, mișcarea, a căror importanță psihologică este foarte mare.¹

Surpriza are rolul de a stârni curiozitatea și interesul copiilor pentru activitatea ce va urma (reflexul de orientare). Odată declanșat, acest mecanism, dobândirea cunoștințelor se va face cu mai multă eficiență.

Ghicirea nu este nici ea un scop în sine; punând copiii să ghicească, realizăm o mobilizare a atenției lor, a memoriei și, mai ales, a gândirii și imaginației. Efortul este făcut cu plăcere, deoarece copiii se află în stare competițională (Cine ghicește?).

Întrecerea menține și ea trează curiozitatea, stimulează voința și formulează spiritual colectiv.

Mișcarea, în jocurile în care este solicitată, răspunde unei necesități intrinseci a copilului și satisface aceasta necesitate.

Toate elementele menționate creează acea valoare – prin implicațiile sale educative – starea afectiv- distractivă, buna dispoziție, pe fondul căreia copilul asimilează mai repede, mai ușor și mai trainic cunoștințele, deprinderile transmise.

Prin sarcina lor didactică, multe jocuri didactice activează operațiile gândirii: analiza, sinteza, comparația și generalizarea. De pildă, pentru a combina din cele două păpuși de lemn o singură figură, copilul trebuie să examineze atent fiecare jumătate (analiză) și apoi să le combine în plan mental (sinteză)².

Operația de comparare se dezvoltă prin jocurile în care copilul este pus să grupeze obiecte după trăsăturile lor caracteristice generale. Pentru a putea grupa obiectele, copilul le compară, desprinde notele lor comune și diferite, după care le clasifică în diverse categorii, care nu este posibilă fără generalizare.

De pildă, atunci când copilul așează diferite obiecte în grupe separate – flori, jucării, animale – el trebuie să generalizeze note comune și esențiale ale acestor obiecte și să le integreze într-o noțiune generalizatoare (floare, jucărie, animal). Această operație de clasificare a obiectelor concrete după trăsăturile lor caracteristice prezintă o deosebită însemnătate pentru dezvoltarea noțiunilor elementare privitoare la diferite obiecte, animale, plante etc.

În stransă legătură cu dezvoltarea gândirii, jocul didactic contribuie și la dezvoltarea limbajului.

Pe lângă jocurile didactice prin care se fixează, se precizează și se activează vocabularul copiilor, se planifică și jocurile speciale, care ajută la îmbunătățirea pronunțării unor consoane greu de rostit pentru preșcolari, ca de exemplu jocurile: Spune cum face.....?, pentru pronunțarea corectă a consoanelor c, m, h, v; Ce face Andrei ? pentru pronunțarea corectă a consoanelor: r, s,.....t, cât și a unor grupuri de consoane: pr, br. Pentru dezvoltarea acuității auditive a auzului fonematic, se pot folosi jocuri ca: Ce se aude ? , Cine vine la noi ?, Cu ce sunet începe ?, Al cui glas este ?, repetă ce spun eu.³

Dezvoltarea auzului fonetic este strâns legată și de sarcina deosebită de importantă privind cercetarea defectelor de vorbire, întrucât cauza principală a defectelor o

¹ Ibidem

² L. Anuța, P. Anuța, *Jocurile de creativitate*, Editura Excelsior, Timișoara, 1997

³ A. Bacus, (trad.), *Jocuri pentru copii de la o zi la 6 ani*, Editura Teora, București, 1998

constituie tocmai slaba dezvoltare a auzului fonetic. În acest sens, jocurile enumerate pot aduce o contribuție de seamă nu numai la perceperea clară și corectă a sunetelor corespunzătoare, ci și pentru corectarea pronunției defectuase a acestora, solicitând copiilor audierea lor cu atenție și reproducerea lor corectă.

O deosebită importanță o au jocurile didactice în educarea calităților memoriei. De exemplu, jocurile de tipul: Ce s-a schimbat ?, sau Ghicește ce lipsește, solicită copiii să rețină felul obiectelor și așezarea lor, pentru a putea arăta apoi modificarea făcută de conducătorul jocului – ceea ce duce implicit la dezvoltarea memoriei voluntare.

Imaginația și spiritul creator sunt stimulate intens prin jocurile care pun în fața copiilor sarcina de a compune o ghicitoare, de a plăsmui o poveste. De exemplu, jocurile: Ghicește cine este, Telefonul, Ghicește la ce m-am gândit, antrenează în mod deosebit imaginația preșcolarului.

Intensitatea efortul intelectual la copii este posibilă în cadrul jocului didactic, numai cu condiția de a menține trează atenția lor. În general, acțiunea de joc, prin caracterul ei distractiv, favorizează apariția și menținerea atenției în mod spontan. Faptul acela are o deosebită importanță, întrucât prin participarea atenției voluntare, energia nervoasă economită folosește în activitatea gândirii.

La pregătirea psihologică pentru școală a preșcolarilor, nu se recurge numai la asigurarea unui nivel intelectual adecvat școlarizării, ci implică și pregătirea sa afectivă și volitivă de școlar.

Jocul didactic are un rol valoros în închegarea colectivului și la formarea disciplinei conștiente. În joc, copilul este obligat să respecte inițiativele colegilor lui, să le aprecieze munca și să le recunoască meritele; de asemenea, să respecte regulile jocului, să reacționeze în conformitate cu ele, să-și autoregleze propria activitate.¹

Jocul didactic contribuie fie direct, fie indirect, la educarea emoțiilor, a sentimentelor morale și trăsăturilor pozitive de voință, caracter, în vederea învingerii dificultăților în propria activitate – mai târziu, la școală, în colectiv.

Multe jocuri stimulează cinstea, răbdarea, spiritul critic și autocritic, stăpânirea de sine. Bunăoară, în jocurile didactice: Ghicește cine a ascuns ursulețul sau Unde a zburat pasărea, se cere copiilor să fie cinstiți, să nu privească în timp ce educatoarea schimbă sau ascunde jucăriile. O situație asemănătoare se creează și în jocul Găsește și taci, în care regula impune copilului să se abțină de la orice manifestare spontană când găsește obiectul ascuns, pentru a nu influența pe ceilalți jucători.

În unele jocuri, regula interzice copiilor să se uite la vecini sau să copieze de la ei; așadar, copiii învață să înțeleagă pe viu, deci, mai ușor, ce este bine și ce este rău, ce este bine și ce este interzis.

Pe lângă aceste influențe educative, jocul didactic constituie un mijloc valoros de educație estetică. Mănuind diferite materiale artistice realizate, făcând aprecieri asupra lor, copiii apreciază frumosul și își dezvoltă simțul estetic.

Din cele arătate, reiese că jocul didactic este activitatea cea mai firească, deoarece corespunde cerințelor de dezvoltare a copilului, tendința lui fiind de a fi în contact cu adulții și cu alți copii, dorințele lui de a-și exprima gândurile. Influența jocului didactic asupra comportării copilului în colectiv, asupra disciplinei, asupra caracterului și

¹ M. Ionescu, *Demersuri creative în predare și învățare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000

voinței este permanentă, directă și de o mare intensitate, ceea ce îi mărește considerabil valoarea educativă.

Consider că este necesară perfecționarea permanentă a stilului de muncă al educatoarei, folosirea celor mai educative metode, în special a celor active, care să pună preșcolarul în situația de a descoperi, de a cunoaște prin propriul efort, varietatea mediului înconjurător. Pasiunea în muncă îi va întări ideea că, formând și educând copiii, formează cetățenii de mâine ai României.

Concluzii

Rolul și locul jocului didactic în sistemul mijloacelor educative a fost și este recunoscut de către majoritatea a pedagogilor lumii.

Prin urmare, jocul este activitatea dominantă a copilului. Formele de manifestare ale jocului și funcțiile sale, diferă de la o perioadă de vârstă la alta. Dacă în perioada copilăriei jocul îndeplinește funcții cognitive sau formativ educative, mai târziu, funcțiile sale devin de recreare și reconfortare fizică și psihică.

Când copilul intră în școală jocul trece în plan secund, pe primul loc trece învățarea; se produce o schimbare radicală; locul jocului îl ia învățarea, mai apoi locul acestuia îl ia munca.

Ceea ce caracterizează în esență jocul didactic constă tocmai în aceea că el îmbină într-un tot unitar și armonios atât sarcini cât și funcții specifice învățării, cât și sarcini și funcții specifice jocului.

Deci jocurile didactice au drept scop sporirea interesului pentru activitatea respectivă, prin utilizarea unor elemente distractive, caracteristice jocului care facilitează atingerea scopului formativ-educativ urmărit și împreună cu celelalte activități obligatorii exercită o puternică influență formativ-educativă asupra copilului în vederea pregătirii lui pentru școală.

Prin introducerea și folosirea jocului didactic ca modalitate de dezvoltare a vorbirii la preșcolari, se realizează una dintre cele mai importante sarcini ale educației preșcolare, aceea de a-i învăța pe copii destul de multe lucruri înșă nu prin metode școlarești ci, sub formă de joc.

Prin aceste forme de joc se dezvoltă percepția, orientarea în spațiu, capacitatea de a distinge culorile, formele etc.

BIBLIOGRAFIE

1. Anucuța, L., Anucuța, P., *Jocurile de creativitate*, Editura Excelsior, Timișoara, 1997
2. Antonesei, L., *O introducere în pedagogie. Dimensiuni axiologice și transdisciplinare ale educației*, Editura Polirom, Iași, 2002
3. Antohe, G., Barna, I., *Psihopedagogia jocului*, Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos”, Galați, 2005
4. Bacus, A., (trad.), *Jocuri pentru copiii de la o zi la 6 ani*, Editura Teora, București, 1998
5. Bocoș, M. (coord.), *Evaluarea în învățământul primar. Aplicații practice*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2004
6. Bocoș, M., Jucan, D. *Teoria și metodologia instruirii și Teoria și metodologia evaluării. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007
7. Cucoș, C. *Teoria și metodologia evaluării*, Editura Polirom, Iași, 2008
8. Cucoș, C. (coord.), *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Editura Polirom, Iași, 2008
9. Galperin, P.J. *Studii de psihologia învățării*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975.

10. Glava, A, Glava, C., *Introducere în pedagogia preșcolară*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2009
11. Glava, A. Pocol., M., Tătaru L.L. (coord.), *Educația timpurie. Ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009
12. Ionescu, M. Bocoș. M. (coord.), *Tratat de didactică modernă*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009
13. Ionescu, M. *Instrucție și educație. Paradigme educaționale moderne*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011
14. Ionescu, M., *Demersuri creative în predare și învățare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000
15. Păun, E., Potolea, D., *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*, Editura Polirom, Iași, 2002
16. Popescu-Neveanu Paul , *Dicționar de psihologie*, Editura Albatros, Bucuresti, 1978
17. Popescu, R., Realizarea obiectivelor instructiv-educative prin jocul didactic, în Rev. de Pedagogie, nr. 10, București, 1990
18. Raduț-Taciu, R. *Pedagogia jocului de la teorie la aplicații*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca. 2004